

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi B. K. i P. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 864/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 7 lutego 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt I ACa 864/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt I ACa 864/22 nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia przekazania akt do Sądu Apelacyjnego w Krakowie;**
- 3. przyznaje B. K. i P. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężne w wysokości po 2000 (dwa tysiące) złotych za okres od 21 czerwca 2022 r. do 30 października 2023 r.;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz B. K. kwotę 200 (dwieście) złotych i na rzecz P. K. kwotę 200 (dwieście) złotych, uiszczone tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Pismem z 24 października 2023 r. B. K. oraz P. K. (dalej: „skarżący”) złożyli skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt I ACa 864/22. Skarżący wnieśli o: 1) stwierdzenie, że w zaskarżonym postępowaniu nastąpiło naruszenie prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki; 2) zalecenie podjęcia przez Sąd Apelacyjny w Krakowie czynności, prowadzących bezpośrednio do merytorycznego rozpoznania sprawy, tj. wyznaczenie terminu rozprawy; 3) zasądzenie na rzecz strony skarżącej solidarnie sumy pieniężnej w kwocie po 10 000 zł.

W uzasadnieniu skargi skarżący wskazali, że 16 kwietnia 2020 r. złożyli pozew przeciwko Bank S.A. o zapłatę. Sąd Okręgowy w Krakowie wydał wyrok w tej sprawie 21 kwietnia 2022 r. Pozwana wniosła apelację w lipcu 2022 r. Do dnia złożenia niniejszej skargi sprawa ta nie została rozpoznana.

Skarżący wskazali ponadto, że Sąd Apelacyjny w Krakowie stosuje praktykę w zakresie rozpoznawania wniosku o zabezpieczenie, która nie ma zakorzenienia w przepisach, a także prowadzi do zwłoki w rozpoznawaniu wniosków o zabezpieczenie.

Skarżący podnieśli również, że kwestionowane działania sądu wiążą się dla nich z negatywnymi następstwami. Wskazali, że „każdy miesiąc opóźnień w rozstrzygnięciu – generuje konieczność spłat kolejnych rat, które okazać mogą się nienależne, a wtedy bardzo trudno będzie je odzyskać, bez wytaczania osobnych powództw”.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z 21 listopada 2023 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie przedstawił chronologię postępowania w zaskarżonym postępowaniu. Wskazał, że akta Sądu Okręgowego w Krakowie wraz z apelacją pozwanej wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 21 czerwca 2022 r. Dnia 28 czerwca 2022 r. został wylosowany do tej sprawy sędzia sprawozdawca. Następnie 15 lipca

2022 r. wpłynęło pismo skarżących wraz z wnioskiem o zabezpieczenie. W dniu 25 lipca 2022 r. zarządzono doręczenie odpisu tego pisma pełnomocnikowi strony pozwanej wraz z wezwaniem o ustosunkowanie się do wniosku. Dnia 30 września 2022 r. wpłynął wniosek skarżących o przyspieszenie rozpoznania wniosku o zabezpieczenie. W tym samym dniu zapadło postanowienie o oddaleniu wniosku o zabezpieczenie. Po dołączeniu dowodów doręczenia w dniu 7 listopada 2022 r. akta skierowano do kolejki akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy, zgodnie z kolejnością wpływu do I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W dniu 9 marca 2023 r. wpłynął wniosek skarżących o przyspieszenie rozpoznania sprawy. W dniu 28 marca 2023 r. sędzia sprawozdawca polecił wystosowanie do nich pouczenia, kierowanego w sprawach „frankowych” do kredytobiorców domagających się unieważnienia umowy, którego to pouczenia nie wystosował sąd I instancji. Pismem z 15 czerwca 2023 r. udzielono pełnomocnikowi skarżących informacji o stanie sprawy (oczekiwanie na termin rozprawy w kolejności wpływu do Wydziału). Dnia 30 sierpnia 2023 r. wpłynęło natomiast ich kolejne pismo z wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia. W dniu 25 września 2023 r. zarządzono doręczenie odpisu tego pisma stronie przeciwnej z wezwaniem o zajęcie stanowiska. Natomiast 25 października 2023 r. Sąd Apelacyjny w osobie sędziego zastępcy – wobec nieobecności chorobowej sędziego sprawozdawcy – postanowieniem częściowo uwzględnił wniosek o zabezpieczenie, a częściowo go oddalił. Postanowienie ekspediowano w dniu 26 października 2023 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wskazał, że sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z kolejnością wpływu. Jego zdaniem, przyczyną długiego oczekiwania na rozstrzygnięcie sprawy jest sytuacja kadrowa I Wydziału Cywilnego oraz ilość spraw oczekujących, która wynika m.in. ze znacznie zwiększonego ich wpływu. Sąd Apelacyjny w Krakowie był bowiem dotknięty od kilku lat bardzo poważnymi brakami kadrowymi. W związku z tym, nie ma możliwości – zachowując kolejność wpływu – rozpoznania sprawy przed upływem 1,5 roku od daty jej wpływu.

Jednocześnie Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie podniósł, że brak terminu rozpoznania sprawy lub wyznaczenie go po upływie znacznego okresu od przedstawienia akt sądowi apelacyjnemu nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek czyichkolwiek zaniedbań. Co więcej, sam upływ ponad 12 miesięcy nie jest bezwzględnym kryterium, pozwalającym na przyjęcie, że doszło do przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie niezbędne czynności w postępowaniu międzyinstancyjnym zostały już bowiem podjęte, a postępowanie zabezpieczeniowe nie ma wpływu na wyznaczenie terminu rozprawy celem rozpoznania apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku beczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18;

z 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). W niniejszej sprawie apelacja strony pozwanej wraz z aktami wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 21 czerwca 2022 r. Do czasu wpływu skargi na przewlekłość postępowania, tj. do 30 października 2023 r., Sąd Apelacyjny w Krakowie nie wyznaczył terminu rozprawy apelacyjnej i nie rozpoznał sprawy. W okresie tym wykonywano jedynie czynności techniczne – związane z doręczaniem odpisów pism oraz udzielaniem stronom informacji. Rozpoznano również merytorycznie dwa wnioski skarżących o zabezpieczenie. Z powyższego wynika, że od dnia wpływu apelacji skarżącego do Sądu Apelacyjnego w Krakowie do złożenia niniejszej skargi na przewlekłość postępowania, minęło 16 miesięcy. Obecnie okres ten wynosi ponad 19 miesięcy. Już sama długość okresu bezczynności, przy braku obiektywnych okoliczności usprawiedliwiających, przemawia za tym, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt I ACa 864/22 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Odnosząc się do argumentacji Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie, należy zaznaczyć, że w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, iż trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „[o]bciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”. Wskazane okoliczności nie mogą usprawiedliwiać tym samym przewlekłości postępowania i w konsekwencji wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23).

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich

warunków dla sprawnego działania wydziałów, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego referenta z powyższego tytułu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie obciążenia orzecznicze oraz braki kadrowe mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw oraz ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i z 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Należy jednocześnie zaznaczyć, że Sąd Najwyższy, rozstrzygając zasadność skargi na przewlekłość postępowania nie rozpoznaje poprawności postępowania sądu apelacyjnego w zakresie postępowań incydentalnych, jakimi są w tej sprawie postępowania z wniosku o zabezpieczenie. Przede wszystkim, nie należą one do katalogu spraw, w przypadku których dopuszczalne jest wniesienie powyższego środka prawnego (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NSP 191/20). Ponadto, w chwili wniesienia niniejszej skargi na przewlekłość postępowania, oba wnioski o zabezpieczenie były już merytorycznie rozpoznane.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżących za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania

sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżący wnioskowali o przyznanie im sum pieniężnych w kwocie po 10 000 zł. Nie uzasadnili jednak w żaden sposób, dlaczego domagają się zasądzenia należności w takiej wysokości, ograniczając się wyłącznie do samego żądania powyższej kwoty. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Z tych względów w ocenie Sądu Najwyższego kwota po 2000 zł dla skarżących rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 21 czerwca 2022 r. do 30 października 2023 r.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w terminie 3 miesięcy od daty zwrotu akt.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2-4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ał]

